

Sygn. akt X Ga 135/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy

w składzie

Przewodniczący Sędzia SO Leszek Guza

Sędzia SO Barbara Przybyła

Sędzia SO Katarzyna Żymełka (spr.)

Protokolant *Grzegorz Kaczmarczyk*

po rozpoznaniu w dniu **18 lipca 2014 roku** w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa: **B. K.**

przeciwko: (...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 26 lutego 2014r.

sygn. akt VII GC 86/13

1. oddała apelację;

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.800,00 (jeden tysiąc osiemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu odwoławczym.

SSO Barbara Przybyła SSO Leszek Guza SSO Katarzyna Żymełka

Sygn. akt X Ga 135/14

UZASADNIENIE

B. K. wniosła o ustalenie, że łączy ją z pozwaną (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w P. umowa najmu lokalu użytkowego zawarta w dniu 1 czerwca 2009 r.

Na uzasadnienie wskazała, że strony zawarły umowę najmu na czas oznaczony, a pozwana bezzasadnie ją wypowiedziała z powodu rzekomego ujawnienia się wad lokalu, powołując się w tym zakresie na opinię kominiarską z dnia 30 maja 2012 r. Powódka podniosła, że pozwana podnajmowała lokal K. O. bez jej pisemnej zgody, wbrew treści §

4 ust. 3 umowy. Pozwana pomimo deklaracji nie wpłaciła także kaucji w wysokości dwumiesięcznego czynszu najmu, do czego zobowiązywał ją § 3 ust. 1 umowy. Pomimo obciążania pozwanej fakturami, nie regulowała należności.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Wskazała, że powódce przysługuje roszczenie o zapłatę wierzytelności z tytułu umowy najmu, w konsekwencji czego nie ma interesu prawnego w ustaleniu istnienia między stronami stosunku prawnego. Ewentualne wytoczenie przez powódkę powództwa o zapłatę jest wystarczającym instrumentem ochrony jej praw. Pozwana wskazała, iż z uwagi na ujawnienie się wad najętego lokalu zagrażających zdrowiu najemcy i osób u niego zatrudnionych, na podstawie art. 682 k.c. wypowiedziała umowę najmu.

W odpowiedzi powódka wskazała, że interes prawny nie wyłącza powództwa o ustalenie, gdy prawo powódki zostało naruszone i to nawet w taki sposób, że możliwe jest dochodzenie roszczeń w powództwie o świadczenie.

Wyrokiem z 26 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 3 617 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że strony zawarły umowę najmu lokalu użytkowego w budynku położonym w Z. przy ul. (...) na czas oznaczony od 01.06.2009 r. do 31.05.2014 r. Pismem z 31 maja 2012 r. pozwana wypowiedziała przedmiotową umowę, powołując się na opinię kominiarską z dnia 30 maja 2012 r., a także na ograniczenie możliwości prowadzenia przez nią działalności gastronomicznej. Z treści umowy wynikało, iż strony nie przewidziały możliwości jej wcześniejszego rozwiązania. Pismem z dnia 4 czerwca 2012 r. powódka zakwestionowała okoliczności, na które powoływała się pozwana w wypowiedzeniu, uznając je za bezzasadne. Dnia 9 lipca 2012 r. Spółdzielnia (...) wydała kolejną opinię, w której wskazano dwa warianty umożliwiające pozwanej prowadzenie działalności gastronomicznej.

Sąd zważył, że powództwo o ustalenie nie był jedynym środkiem prawnym zapeniawającym ochronę praw powódki. Wskazał, że wnosząc pozew o świadczenie powódka może osiągnąć skuteczną ochronę swoich interesów. Zaspokajającym w pełni interesy powódki, byłoby wystąpienie przeciwko pozwanej o zapłatę należności (art. 669 k.c.). Uznał, że po stronie powódki brak jest interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 k.p.c. Zważył, że w przypadku powództwa o ustalenie, powszechnie akceptowanym jest pogląd, iż jego celem nie może być chęć, czy też możliwość uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu. Przesłanka istnienia interesu prawnego ma na celu nie dopuszczenie do sytuacji wytaczania powództw, w których rozstrzygnięcie będzie miało jedynie charakter prejudykatu w innej sprawie, co niewątpliwie miałyby miejsce w niniejszym przypadku.

Sąd Rejonowy wskazał, że z uwagi na brak interesu prawnego powódki bezzasadne było badanie prawdziwości twierdzeń zawartych w pozwie i prowadzenie postępowania dowodowego

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd I instancji wskazał brak materialnoprawnej przesłanki z art. 189 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i zasądzenie kosztów procesu. Zaskarżonemu wyrokowi powódka zarzuciła naruszenie:

- a) art. 189 k.p.c.. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż nie miała ona interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia stosunku prawnego,
- b) art. 6 k.p.c. poprzez jego nie zastosowanie i nie rozstrzygnięcie sprawy na pierwszym posiedzeniu, pomimo iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Rejonowego przeprowadzenie postępowania dowodowego w niniejszej sprawie było zbędne,
- c) art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie oraz niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że posiada interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia stosunku prawnego łączącego ją z pozwaną. Ma przeświadczenie, iż złożone przez pozwaną 4 czerwca 2012 r. wypowiedzenie umowy najmu zawartej 1 czerwca 2009 r. jest nieskuteczne. Stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego łączącego strony powstał w wyniku działania pozwanej oraz podnoszonych przez nią twierdzeń. Sąd I instancji pomimo wskazania braku interesu prawnego powódki przeprowadził postępowanie dowodowe, a więc uznał, iż powódka posiada interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa.

Zarzuciła, że Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe wybiórczo, dopuszczając dowody z dokumentów oraz jedynie kilku spośród zawnioskowanych świadków. Nie dopuścił dowodu z przesłuchania stron. Zdaniem skarżącej dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Powódka osobiście dokonywała z pozwaną wszelkich ustaleń związanych z realizacją umowy, a zatem miała bardzo szczegółowe informacje dotyczące łączącego strony stosunku prawnego oraz okoliczności w jakich umowa została przez pozwaną wypowiedziana. Wskazała, że ustalenie istnienia stosunku prawnego zakończy spór pomiędzy stronami, albowiem jedynie fakt istnienia stosunku najmu jest sporny, a nie wysokość czynszu

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył:

Zaskarżone orzeczenie należało uznać za prawidłowe.

Za trafną Sąd Okręgowy uznaje ocenę Sądu I instancji, iż powódka nie wykazała istnienia interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie obowiązywania umowy najmu w rozumieniu art. 189 k.p.c.

W procesie o ustalenie powód winien udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie, stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między tymi stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09). O interesie prawnym w rozumieniu art. 189 k.p.c. można mówić zatem tylko wówczas wtedy, gdy między stronami istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, przy czym konieczne jest, aby zagrożenie to istniało nie tylko w wyobrażeniu i odczuciu powoda, lecz także obiektywnie.

W orzecznictwie i literaturze przyjmuje się, że interes prawny, w znaczeniu użytym w art. 189 k.p.c., należy rozumieć jako istniejącą po stronie podmiotu dochodzącego ochrony potrzebę wprowadzenia jasności i pewności prawnej wyznaczonej konkretnym stosunkiem cywilnoprawnym, zagrożonej lub naruszonej już przez pozwanego.

Musi to być sprecyzowana potrzeba prawna powoda, wymagająca zaspokojenia w ściśle określonym czasie, tj. co najmniej w dacie wyrokowania (art. 316 § 1 k.p.c.) i w zasadzie w jedynej możliwej - w konkretnym przypadku - formie samoistnego, wyczerpującego się powagą rzeczy osądzonej, orzeczenia ustalającego, a nie innego powództwa i wyroku. Z tego też wynika, że z reguły po stronie osoby występującej z powództwem o ustalenie brak będzie interesu prawnego, w znaczeniu użytym w art. 189 k.p.c., w sytuacji, gdy może ona w innej drodze, np. w procesie o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaracyjnym, osiągnąć w pełni ochronę swoich praw (por. np. E. Warzocha, "Ustalenie stosunku prawnego lub prawa w sądowym postępowaniu cywilnym", Wyd. Prawnicze, W-wa 1982 r., str. 48-51, 144-145, J. Mokry, "Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 1991 r. w spr. III CZP 110/91", OSP, z. 1 z 1993 r., s. 9-10, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 czerwca 1997 r. w spr. II CKN 201/97, Monitor Prawniczy, nr 2 z 1998 r., s. 3 oraz z dnia 8 stycznia 2002 r. w spr. I CKN 723/99, LEX nr 53132 itd.).

O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. można mówić tylko wówczas, jeżeli wyrok ustalający skutkować będzie jakąś, korzystną dla powoda, zmianą w jego sytuacji, polegającą na usunięciu lub wyjaśnieniu

wątpliwości co do treści dotyczących go stosunków prawnych a osiągnięcie tego celu nie jest możliwe w inny sposób, np. w innym postępowaniu cywilnym.

Przenosząc to na realia rozpoznawanej sprawy, oczywisty jest brak interesu prawnego po stronie powódki w ustaleniu, że umowa najmu zawarta z pozwaną obowiązuje.

Powódka, w uzasadnieniu pozwu, w ogóle nie wskazała swego interesu prawnego w ustaleniu obowiązywania umowy najmu. W kolejnym piśmie procesowym, złożonym w odpowiedzi na stanowisko pozwanej zawarte w odpowiedzi na pozew, w której pozwana wskazywała na brak interesu prawnego powódki w ustaleniu obowiązywania umowy najmu, powódka również nie wskazała ani też nie uzasadniła interesu prawnego w ustaleniu. Powódka jedynie podała, że interes prawny polega „na usunięciu niepewności”, bez bliższego jego uzasadnienia. Również na rozprawie apelacyjnej powódka nie uzasadniła interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Powołała się jedynie na okoliczności faktyczne, takie jak wypowiedzenie umowy najmu i znania je przez powódkę za bezskuteczne, brak zapłaty należności czynszowych przez pozwaną oraz nie oddanie przez pozwaną kluczy do lokalu. Powołanie tych okoliczności nie stanowi wykazania interesu prawnego powódki.

Jeżeli bowiem powódka jako wynajmujący uznaje, że umowa najmu nie została skutecznie wypowiedziana przez pozwaną to dalej idącym roszczeniem, zaspokajającym w pełni jej interesy, byłoby wystąpienie przeciwko pozwanej o zapłatę czynszu za sporny okres.

Z kolei ustalenie, że umowa nie obowiązuje nie zmieniłoby nic na korzyść w sytuacji prawnej apelującej.

Dodatkowo należy wskazać, że wyrok w procesie o ustalenie, wydany na podstawie przepisu art. 189 k.p.c. może mieć wyłącznie charakter deklaracyjny, to znaczy może jedynie stwierdzać istniejący już obiektywnie stan praw i stosunków prawnych. W żadnym natomiast razie powództwo o ustalenie nie może zmierzać do ukształtowania na nowo stosunków prawnych między stronami procesu, w tym również do zniweczenia (uchylenia) skutków czynności prawnych dokonanych z ich udziałem (por. np. E. Warzocha, „Ustalenie stosunku prawnego lub prawa w sądowym postępowaniu cywilnym”, Wyd. Prawnicze, W-wa 1982, str. 120-126, B. Czech, w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz pod red. K. Piaseckiego, Wyd. C.H.Beck, W-wa 2006, tom I, str. 826, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 1998 r. w spr. III CZP 30/98, Prokuratura i Prawo, nr 11-12 z 1998 r., str. 43 itp.).

Powództwo przewidziane w art. 189 k.p.c. jest elementem systemu ochrony prawnej i podlega regułom wspólnym dla tego systemu, do których należy zasada aktualności, nakazująca przyjęcie za podstawę orzeczenia stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy - art. 316 § 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 r., II CSK 474/11, nie publ.). Z tej przyczyny interes prawny w żądaniu ustalenia musi występować w chwili orzekania. Udzielenie ochrony w drodze powództwa o ustalenie ma na celu wyjaśnienie stanu prawnego wówczas, kiedy jest to uzasadnione istniejącymi wątpliwościami i obiektywnie potrzebne.

W chwili wydania wyroku przez Sąd Okręgowy powódka nie mogła już dochodzić ochrony swych praw, skoro umowa najmu, co do której powódka żądała ustalenia jej obowiązywania, została zawarta na czas oznaczony do dnia 31 maja 2014 r. Zatem w chwili wydania wyroku przez Sąd II instancji umowa ta nie obowiązywała.

Również pozostały zarzuty apelującej nie były uzasadnione.

Zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. powódka nie uzasadniła. Zarzut ten wymyka się więc spod kontroli instancyjnej.

Odnosząc się natomiast do zarzutu naruszenia art. 6 k.p.c. należy wskazać, że celem tego przepisu jest przeciwdziałanie przewlekaniu postępowania i dążenie do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla faktycznego i prawnego wyjaśnienia sprawy. Podniesiony zarzut nadmiernego przedłużania postępowania nie może mieć przełożenia na treść orzeczenia wydanego w sprawie. Niemniej należy zauważyć, że zbędne było prowadzenie przez Sąd I instancji postępowania dowodowego, w sytuacji gdy powódka nie wskazała ani

nie uzasadniła interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Jednakże nie stanowi to podstawy do zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia, które z podanych w uzasadnieniu powodów jest prawidłowe..

Z powyższych względów apelacja podlegała na podstawie art. 385 k.p.c. oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego oparto na przepisie art. 98 k.p.c. oraz art. 391 § 1 k.p.c.

Na koszty poniesione przez pozwaną w toku postępowania odwoławczego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 1.800 zł. Wysokość zasądzzonego wynagrodzenia pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym Sąd ustalił w oparciu o § 6 pkt 6 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 z późn. zm.).

SSO Katarzyna Żymełka SSO Leszek Guza SSO Barbara Przybyła